

خرده فرهنگ های منحرف و نقش آنها در آسیب های اجتماعی

نور یزدان احمد رضا^{۳۳۷}

حسین زاده افسانه^{۳۳۸}

چکیده:

در سال های اخیر مسائلی تحت عنوان خرده فرهنگی به صورت یک مشکل اجتماعی اهمیت یافته است این خرده فرهنگها باعث آسیب شدید اجتماعی و تبعات خاص فرهنگی مثل بد حجابی ، عدم رعایت شئونات و عدم احترام به ارزشها می شود. فناوریهای جدید ارتباطی از جمله مهمترین انتقال خرده فرهنگ ها می شوند. شناخت این خرده فرهنگ ها به تبیین انحرافات کمک زیادی می کند خرده فرهنگ ها وقتی در تعارض و تضاد با ارزش ها جامعه باشند آسیب بیشتری به جامعه می رسانند. این خرده فرهنگها بر مناطق معینی با تبهکاری رابطه مستقیم پیدا کرده اند . منکرات که به رفتارهای انحرافی از انتظارهای رفتاری مشترک اطلاق می شود. در جامعه کنونی ما یکی از موثر ترین نتیجه خرده فرهنگ هاست ، خرده فرهنگ ها که خود انواع مختلف دارد، باعث شکاف در تمایلات ذهنی ، سبک زندگی ، و ایجاد تغییر در تصویر ظاهر، طرز حرکت ، زبان می شود.

^۱ - دانشجوی کارشناسی ارشد زراعت دانشگاه آزاد - واحد خرم آباد؛ دبیرناحیه ۲ آموزش و پرورش

^۲ - کارشناس ارشد کتابداری و اطلاع رسانی ، مدرس دانشگاه آزاد اسلامی - واحد خرم آباد

در مقاله حاضر به مسائلی چون تبعات و مسائل اجتماعی ناشی از خرده فرهنگها، ویژگیهای مسائل اجتماعی، علت پیدایش مسائل اجتماعی و خرده فرهنگی، خرده فرهنگ و تعریف و مفاهیم آن و نتیجه گیری و پیشنهادات پرداخته شده است.

واژگان کلیدی: خرده فرهنگ، سبک زندگی، مسائل اجتماعی، منکرات، بنیانهای فرهنگی

دومین همایش سراسری

مقدمه :

نگاه به مسائل اجتماعی^{۳۲۹} و انحرافات، از روزنه خرده فرهنگها و آسیب های اجتماعی ناشی از این خرده فرهنگها به ویژه در جامعه ما می تواند بدیع و تازه باشد. گسترش فزاینده ارتباطات در دهه های اخیر و تحولات روز افزون و پیچیده ساختارهای اجتماعی، ایجاب می کند بررسی های جامعه شناختی با دیدگاه های تازه ای تبیین گردند. سرعت گسترش تغییرات در دهه های اخیر، مسائل و مشکلاتی را در زمینه های فرهنگی پدید آورده که نظر گاههای سنتی قادر به هم پیمایی با این تغییرات نیست. همزمان با این تحولات، گستره شناخت مشترک میان افراد خانواده ها و گروههای مختلف کاهش یافته و بروز و ظهور خرده فرهنگهایی را پدید آورده است. شاید مهمترین ویژگی قرن حاضر، پیوستگی پدیده های بومی با یکدیگر و با پدیده های جهانی باشد که شکل گیری تنوع گسترده ای از خرده فرهنگها بارزترین خصوصیت آن است. این خرده فرهنگ هادر

چارچوب نهادی مشترک و در عرصه های جدید انتقال فرهنگی، در سراسر جهان اشاعه یافته است این خرده فرهنگها در مرزهای نامرعی و فرامکان جا داشته و عمدتاً توسط وسایل ارتباطی، رسانه های جمعی، ابزارهای تولید فرهنگی و فرآورده های آنها و با بهره گیری از فناوری های (تکنولوژی های) پیشرفته و جاذبه های بالای هنری اشاعه می یابند.

بیان مسئله :

در سال های اخیر در جامعه ما مسائلی تحت عنوان خرده فرهنگ یا مصرف فرهنگی به صورت یک مشکل اجتماعی ، اهمیت یافته است. این خرده فرهنگ ها با خشونت، بی بندوباری جنسی و عدم احترام به ارزش های بزرگسالان مرتبط است. از دیگر تبعات این خرده فرهنگ ها منحرف بدحجابی ، عدم رعایت شئونات، انحرافات اجتماعی و جرایم جنسی و اخلاقی و غیره است . در دهه های و سالهای بعد از انقلاب اسلامی بیشتر به نام منکرات یا مفاسد اجتماعی موسوم شده است . اگرچه انحرافات به دلیل مغایرت با فطرت انسانی دارای قبح ذاتی است و همواره به صورت یک مساله در کشور ما مطرح بوده اما در رابطه با تعاریف تازه ای از مصادیق آن و کیفیت شکل های آن در دهه های اخیر سه پدیده تاثیر گذار بوده است (صارمی، ۱۳۷۹، ۲۲).

۱- نوع نگرش انقلاب اسلامی به ارزشها:

اساسا انقلاب یکی از عواملی است که می تواند در تغییرات ارزشی موثر باشند؛ زیرا استحاله ارزشهای قبلی و جایگزینی ارزشهای تازه را شامل می شود(کوهن، ۲۶، ۱۳۷۹). و تاثیرات عمیقی بر بنیانهای فرهنگی و اجتماعی دارد.

۲- توسعه فناوریهای ارتباطی :

در دهه های اخیر در زمینه فناوریهای جدید ارتباطی تحولات شگرفی ایجاد شده که این پیشرفت های الکترونیکی و نوآوریهای، مرزهای سنتی کشورها و فرهنگ ها را عملا از بین برده اند و ابزارهای مهمی برای انتقال فرهنگ غیر خودی گردیده اند.

۳- دسترسی آسان به رسانه ها و تولیدات فرهنگی موجب پدید آمدن مقوله ای به نام تهاجم یا سلطه فرهنگی در جهان امروز شده است (فرهنگی، ۲۹، ۱۳۷۰).

مطالعه خرده فرهنگ ها یکی از مهمترین شیوه ها برای شناخت و بررسی انحرافات به شمار می روند. خرده فرهنگ در حقیقت نماینگر ارزشها، هنجارها، گرایشها و تمایلات رفتاری افراد است . شکل گیری و شناخت این خرده فرهنگ ها به تبیین انحرافات کمک زیادی می کند (افروغ، ۲۱۶، ۱۳۷۹).

خرده فرهنگ ها در حقیقت تجلی تاثیر پذیری افراد در جامعه کنونی می باشد که دارای ارزشها ، هنجارها و نگرشهای مختلفی است . در جوامع پیشرفته به دلیل گسترش چشمگیر ارتباطات و نفوذ فرهنگ ها بر همدیگر خرده فرهنگ های دیگر اهمیت یافته است. بدینگونه، خرده فرهنگ ها، که زمانی در مرزها و فضای جغرافیایی و طبقاتی انحرافات را تبیین می کرد، در مقوله ای فرامکان و فرازمان در سراسر جهان انتشار یافت. اگر قبلا محیط هایی چون خانواده یا محله در جامعه پذیری و تکوین هویت نقش اساسی داشت .

خرده فرهنگ ها زمانی که وارد یک جامعه می شوند با فرهنگ میزبان در تعارض و تضاد هستند که تبعات خاص خود را به دنبال دارد از جمله مانع همزیستی و ارتباط دراز مدت مردم جامعه و مانع وفاق خواهد بود.

تحولات چشمگیر در عرصه فن آوری ارتباطات از جمله نتایج تحولات فوق، ظهور خرده فرهنگ ها و سبک های زندگی متنوعی در بین جوانان است از سوی دیگر گرایش به رفتارهای خرده فرهنگی آن چنان فراگیر شده است

که تمایز آن از رفتارهای مقبول رسمی دشوار گردیده و مرز بندی های این دو سطح نگاه و رفتار را در معرض تغییر و تعریف مجدد قرار می دهد (ذکایی، ۱۳۸۶، ۱۲).

خرده فرهنگ ها خود اجزایی از یک فرهنگ فراگیر هستند. عامل اصلی در ناهموار ساختن راه دستیابی به نظم و وفاق اجتماعی پس افتادگی یا تاخر فرهنگی است (بی نا، ۱۳۸۶، ۱۰).

اهداف تحقیق:

هدف کلی این مقاله شناخت، آگاهی ها، نگرشها، ارزشها و هنجارهای منحرفان و در حقیقت بررسی خرده فرهنگ های معارضی است که در سطوح ارزشی و هنجاری مطرح می شوند و در پایان این تحقیق پیشنهادهایی بر اساس یافته های مقاله حاضر مطرح می شود.

دومین
همایش
سراسری

ادبیات تحقیق:

شاید بتوان گفت در سطح جهانی اولین مطالعه علمی در زمینه نگرش خرده فرهنگی به انحرافات توسط مکتب شیکاگو صورت پذیرفته است. در دهه ۱۹۲۰ با استفاده از این دیدگاه "شاو"^{۳۳۰} و "مک کی"^{۳۳۱} نظریه های ساختار خرده فرهنگی را در زمینه مسائل اجتماعی به کار بردند. آنها در تحقیقات خود نتیجه گرفتند میزان تبهکاری با تاثیر خرده فرهنگ های محیطی در مناطق معینی رابطه مستقیمی دارد به عبارت دیگر اساسا جامعه شناسان محیط هایی را که فرد تحت تاثیر آنها قرار گرفته و جامعه پذیر می شوند به دو دسته تقسیم می کنند.

^{۳۳۰} Shaw -

^{۳۳۱} -makay

الف- محیط های تعلق: محیط هایی هستند که عوامل اجتماعی شدن جزئی از آنهاست و فرد به طور اخص به آنها تعلق دارد خانواده بهترین نمونه این محیط ها ست.

ب- محیطهای مرجع: محیط هایی هستند که فرد بی آنکه به آنها تعلق داشته باشد ، مدلها و ارزشها را از آنها به عاریت می گیرد و در کنش و واکنش اجتماعی تحت تاثیر آنها می باشد.

خرده فرهنگ ها در حقیقت تجلی تاثیر پذیری و جامعه پذیری افراد در جامعه کنونی می باشد که دارای ارزشها، هنجارها و نگرشها مختلفی هستند(صارمی،۱۳۷۹، ۲۵).

"مرتون"^{۳۳۲} هم درتحلیلهای خود نشان داد که چگونه فرهنگ و ساختارهای جامعه موجب انحرافات می شوند. بحرانهای اقتصادی، شکست وفاق اجتماعی، تغییر در هویت اجتماعی، افزایش خشونت خیابانی و رفتارهای خاصی در قالب خرده فرهنگ های انحرافی می انجامد.

در ایران در زمینه مطالعه خرده فرهنگ ها به طور مشخص کار چشمگیری صورت نگرفته است اما در حوزه نگرشهای اجتماعی به عنوان اولین مطالعه می توان به تحقیق دکتر علی پایدار فر در سالهای ۱۳۴۶ و ۱۳۴۷ در استان فارس اشاره نمود. وی ۱۶۰۲ خانوار روستایی و ۱۴۶ خانواده عشایری را از نظر جمعیتی ، اقتصادی و اجتماعی و ارزشهای فرهنگی مورد بررسی قرار داد(محسنی، ۳۳، ۱۳۷۶).

تبعات و مسائل اجتماعی ناشی از خرده فرهنگ ها:

خرده فرهنگ ها یکی از موثر ترین عوامل در انحرافات اجتماعی از جمله خودکشی، احرافات اخلاقی، اعتیاد، طلاق، سرقت و بطور کلی در جامعه امروزی سبب مساله مهمی و ناهنجاری به نام منکرات می شوند. رفتار انحرافی رفتاری است که به طریقی با انتظارات رفتاری مشترک یک گروه خاص سازگاری ندارد و دیگر اعضای جامعه آن را ناپسند یا نادرست می دانند(ستوده،۱۳۷۴، ۳۰)

انحرافات اجتماعی از جمله منکرات همواره جامعه بویژه نهاد خانواده را تهدید نموده است و بعنوان یک مساله اجتماعی مطرح می باشد، مساله اجتماع ناشی از روابط انسانی است که جامعه را به طوری جدی تمديد می کند و آن زمانی است که ارزشهای اجتماعی توسط مردم نادیده گرفته شوند.

ویژگیهای مسائل اجتماعی

مشکلات اجتماعی یا آنچه که رفتار انحرافی و یا نابهنجار شماخته می شود نسبی است و به فرهنگ و هنجارهای آن جامعه بستگی دارد و بر طبق فرهنگ هر جامعه، تعریف و معین می شود، مشکلات اجتماعی دارای ویژگیهای به شرح زیر است :

۱- یک مساله اجتماعی از نظر رابطه علت و معلولی، همیشه از یک سلسله علل وابسته به یکدیگر به وجود می آید، در حالی که خود مساله مذکور نیز علت دیگر ماسئل است. لذا برای یک مشکل اجتماعی نمی توان تنها یک علت را در نظر گرفت بلکه علل متعددی دست در دست هم می دهند تا مشکلی را به وجود آورند البته مشکل مذکور هم، خود موجب مسائل تازه ای می گردد. که به این ترتیب سلسله به هم پیوسته و زنجیره ای از مسائل و مشکلات حاصل می شود. از آنجایی که هر مساله اجتماعی ظاهراً یک زمان بروز دارد، افراد عادی تصور می کنند این مشکل در همان زمان بروز به وجود آمده است ولی وقوع هر حادثه یا به وجود آمدن هر مساله اجتماعی نتیجه تجمع و رشد عوامل تشکیل دهنده آن مشکل است که قسمتی از آن در زمان حال ظهور نموده است.

به عبارت دیگر آنچه در زمان خاصی به صورت یک مساله اجتماعی رخ می دهد، نتیجه تجمع و رشد عوامل تشکیل دهنده آن در مدت طولانی است.

۲- یکی دیگر از خصوصیات مساله اجتماعی، مخفی نمودن قسمت اعظم آن است، افراد عادی وقتی با یک مساله اجتماعی روبه رو می شوند، تنها متوجه بخشی از آن می گردند که به چشم می آید، یعنی بخشی که شامل معلول ها می شود نه علت ها اما بخشی مهمتر که بخش اصلی به شمار می آید و علت های مساله را در خود دارد از چشم بیننده عادی مخفی می ماند. این بخش فلقط با دید حرفه ای قابل تشخیص است.

علت پیدایش مسائل اجتماعی

مسئله اجتماعی هنگامی به وجود می آید که به نظر می رسد قدرتی که جامعه برای تنظیم روابط بین افراد دارد با شکست روبه رو شده و نمادهای آن جامعه دستخوش تزلزل واقع شده و قانون نمای آن مورد بی احترامی قرار گرفته است و در نهایت انتقال ارزشهای آن جامعه از نسلی به نسل دیگر به سختی صورت می گیرد. ستیز و برخورد بین اخلاق و رسوم اخلاقی دو نسل نیز می تواند عاملی برای پیدایش مسائل اجتماعی گردد.

منکرات مهمترین مساله اجتماعی و خرده فرهنگ

مساله اجتماعی که نتیجه خرده فرهنگ یا معرف فرهنگی است عبارت است از یک شیوه رفتاری است که از سوی بخش اساسی نظام اجتماعی، به تخلف از یک معیار و یا به طور کلی نخلف از معیارهای پذیرفته شده یا هنجار اجتماعی گفته می شود. مسائل اجتماعی شامل پانزده مقوله است که عبارتند از:

- ۱- اعتیاد
- ۲- ناهنجاریهای روانی
- ۳- بزهکاری
- ۴- جرم طرح ریزی شده
- ۵- مصرف الکل
- ۶- خودکشی
- ۷- انحراف جنسی
- ۸- افزایش جمعیت
- ۹- مناسبات
- ۱۰- از هم پاشیدگی خانواده
- ۱۱- حوادث ناشی از کار و ماشین
- ۱۲- تعارضات شهری
- ۱۳- فقر
- ۱۴- تجاوز
- ۱۵- شورش جوانان که بخش اعظمی از آنها با توجه به تعاریف ما به عنوان « منکرات » تلقی می شوند.

منکرات اعمال نابهنجاری هستند که در نظام اجتماع اختلال ایجاد می کنند. رفتارها منکراتی، نقض کننده هنجارها و ارزشهایی هستند که در بین مردم رایج است. اینگونه مسائل اجتماعی خود ناشی از خرده فرهنگ است. (صارمی، ۱۳۷۹، ۴۰-۴۱).

خرده فرهنگ

الف- تعریف و مفاهیم

جوامع، ملل و اقوام مختلف دارای فرهنگهای گوناگونی هستند درون این فرهنگ ها نیز فرهنگ های کوچکتر یا خرده فرهنگ های مختلف و متفاوتی یافت می شود.

دائر المعارف علوم اجتماعی در تعریف خرده فرهنگ می نویسد :

« زیر فرهنگ- خرده فرهنگ - فرهنگ جزئی، بدان فرهنگ گروهی^{۳۳۳} در مقایسه با فرهنگ کلی یک جامعه نیز اطلاق می شود. شیوه ها و مناسکی است خاص گروهی از مردم در بطن یک جامعه یا فرهنگ، گروههای سنی، قومی و ... در مواردی چنان شناسنامه های خاص می یابند که در برابر فرهنگ کل جامعه مقاومت می نمایند. (ساروخانی، ۱۳۷۰، ۷۹۴)

رابرتسون خرده فرهنگ را گروهی تعریف می کند که به رغم اشتراکات در یک فرهنگ جامعه از یک جامعه مشترک برخوردار از ارزشها، هنجارها و سبک زندگی خاص خود نیز می باشند. (رابرتسون، ۱۳۷۲، ۴۲۳)
و یا خرده فرهنگ به عبارت دگر پاره فرهنگ عبارت است از: فرهنگی کوچکتر در داخل ک فرهنگ بزرگتر که علی رغم ویژگیهای خاص آن به عنوان جزئی از یک نظام فرهنگی گسترده به حساب می آید. (محسنی، ۱۳۷۲: ۱۲۶).

مجموعه تعاریف اخیر چند ویژگی را نشان می دهد اول اینکه خرده فرهنگ، مجموعه ای از ارزشها، هنجارها و گرایشاست دوم اینکه با فرهنگ کلی جامعه تفاوت دارد.

خرده فرهنگها شیوه زندگی گروه های خاص در درون یک فرهنگ وسیع تر است. در حقیقت خرده فرهنگ حامل الگوهای خاص فرهنگی است.

شکل های خرده فرهنگ

۱- خرده فرهنگ به منزله ترکیب فرهنگی : خرده فرهنگ در حقیقت نوعی ترکیب فرهنگی است که مجموعه ای از ارزشها، هنجارها یا بیابانهای احساسی می باشد مثلاً رانندگان گروهی خاص با فرهنگ خاص هستند و یا زندانیان و معتادان و غیره

۲- خرده فرهنگ به عنوان یک سبک زندگی مشخص : امروزه مردم از سبک های زندگی متنوعی برخوردارند که عمدتاً رفتارهای آنها نیز بر همین مبنا تعیین می شود.

۳- خرده فرهنگ به عنوان نظام کنش: تجمع و ارتباط خرده فرهنگها دو تغییر مهم را در تعامل متقابل انسانها برجا گذاشته است اولاً اعتقادات، ارزش ها، علایق فرهنگی به عنوان طبقه بندیهای مشخصی از کنش مطرح شده اند. انسانها همواره گرایش دارند که خود را در این طبقه بندیها جای دهند بنابراین اشخاص در تعامل متقابل می خواهند رقابت نموده و خود سهمی داشته باشند و از الگوهای فرهنگی بهره ای ببرند بنابراین خرده فرهنگ به عنوان نظام کنش مبدل می شود.

انواع خرده فرهنگها

۱- خرده فرهنگهای منطقه ای، براساس تنوع شخصیت قابل تشخیص است

۲- خرده فرهنگهای روستایی و شهری

۳- خرده فرهنگهای مبتنی بر طبقات اجتماعی

۴- عضویت در خرده فرهنگهای نژادی سبب پیدایش انواع خاصی از گرایش های فرهنگی می گردد.

۵- خرده فرهنگهای ملی یا قومی

۶- خرده فرهنگهای مذهبی از تنوع هنجارهای اجتماعی موثر بر شخصیت است.

۷- خرده فرهنگها نیز می تواند به دلیل ماهیت خاصی که هر یک از مشاغل دارند رنگ خاصی به رفتارهای انسانی بدهد.

۸- خرده فرهنگهای گروهی؛ همچنین خرده فرهنگها که به نقش های اجتماع معلوم گروههای معین مرتبطند و عبارتند از:

- الف- خرده فرهنگ نهادی ب- خرده فرهنگ سنی و جنسی ج- خرده فرهنگ طبقاتی
د- خرده فرهنگ حرفه ای

۹- خرده فرهنگهای انحرافی که نقش مهمی در آسیب های اجتماعی دارند، خرده فرهنگها به انواع قومی طبقاتی و مانند آنها محدود نمی شود انواع از خرده فرهنگها در پیرامون گروههایی نظیر معتادان، منحرفان جنسی، زندانیان، الکلی ها، گروههای سیاسی افراطی، دستجات بزهکار نیز شکل می گیرد. اعضای این قبیل دستجات از جهاتی مانند رفتارها، باورها و هنجارها با فرهنگ عمومی و مسلط بر جامعه تفاوت دارند و از این جهت است که جامعه شناسان آنها را خرده فرهنگهای انحرافی نامیده اند (محسنی، ۱۳۷۲، ۱۲۹).

ما در یک جهان انباشته از رسانه ها زندگی می کنیم رسانه ها با پیام هایی که می دهند ما را محاصره نموده اند چه به آنها پاسخ بدهیم و چه ندهیم فن آوری های جدید نظیر شبکه های تلویزیونی (ملی و بین المللی) آگهی های تبلیغاتی تا انبوه کتاب ها، مجلات، نوارهای صوتی، دیسک های فشرده و موسیقی لذا رسانه ها حتی قادرند که خرده فرهنگ ها را تولید، انتقال و باز تولید کرده و آنها را در افکار، احساسات و رفتارها حک کنند. تحولات چشمگیر در عرصه فن آوری ارتباطات و رشد مصرف گرایی از جمله نتایج تحولات فوق ظهور خرده فرهنگ ها و سبک های زندگی متنوعی شده است.

شکاف در تمایلات ذهن و جهت گیری رفتاری نسبت به مؤلفه های خرده فرهنگی تناقضاتی را در توجه هم زمان آنها به ارزش های سنتی و مدرن به همراه دارد.

این خرده فرهنگها حتی بر الف- تصویر ظاهر ب- طرز حرکت ج- زبان خاص افراد تاثیر بسزایی می گذارند.

این خرده فرهنگها گاهی آنچنان مشکل ساز می شوند که به شکل بحرانهای جدی درمی آیند. شکل گیری خرده فرهنگها اساساً با توسعه نقشها و تمایز یافتگی جامعه صورت می پذیرد جامعه همانگونه که توسعه پیدا می

کند نقش های جدیدی هم در آن پیدا می شود. و هر روز با شکل گیری نقشهای جدید و متناسب با شرایط، خرده فرهنگهایی هم بروز می نماید (صارمی، ۱۳۷۹، ۹۰).

صاحبان قدرت سیاسی و صاحبان منابع کمیاب دیگر یعنی ثروت و منزلت نیز الگوهای فرهنگی متمایز و خاص خود را به وجود می آورند (افروغ، ۱۳۷۵، ۱۵۹).

جانعه شناسان چهار جزء اصلی برای خرده فرهنگ قایل شده اند که عبارتند از : باورها، ارزشها، فناوریها و هنجارها. باورها به سؤال « چیست » پاسخ می گویند، ارزشها به سؤال « چه باید کرد » پاسخ می دهند، فناوریها به سؤال « چگونه انجام شود » و بالاخره هنجارها به سؤال « چه انجام شود » پاسخ ارائه می دهند. (چلبی، ۱۳۷۵: ۵۷).

نتیجه گیری :

خرده فرهنگ های معارض به عنوان عکس العملی در برابر فرهنگ مسلط جامعه به صورت پدیده ای اجتماعی مطرح شده است. خرده فرهنگهایی که شاخصهایی چون نسبت گریزی احساس تنهایی و بیگانگی اجتماعی و کاهش گرایشهای مذهبی و اخلاقی از ویژگیهای آن است. و مظاهر این خرده فرهنگها به صورت رفتارهای انحرافی چون: رابطه نامشروع دختر و پسر، پارتیهای شبانه، بدلباسی، بی حجابی و ... در سطح جامعه خود را نشان داده است.

در دهه های اخیر به دلیل توسعه و گسترش ارتباطات، رسانه ها و اشاعه فرآورده و محصولات فرهنگی از یک طرف و کاهش نقش نهادهای اجتماعی چون خانواده و آموزش و پرورش و ... در فرهنگ پذیندی افراد جامعه، خرده فرهنگهایی در مقابل فرهنگ مسلط ظهور یافته که در قالب ارزشها، هنجارها و رفتارهای خاصی شکل گرفته و نوعی گرایش به فرهنگ بیگانه محسوب می گردد.

این مقوله موجب بروز انواعی از انحراف تحت عناوین « منکرات » یا « مفسد اجتماعی » گردیده که به عنوان یک مشکل اجتماعی در جامعه امروز ما مطرح است.

یافته ها نشان می دهد بین گرایش به خرده فرهنگهای معارض و قرار گرفتن در موقعیت تاثیر پذیری از فرهنگ بیگانه، رابطه معنی داری وجود دارد و افرادی که بیشتر در این موقعیت قرار داشته اند، بیشتر به سمت تقلید از الگوهای نابهنجار و خرده فرهنگهای بیگانه گرایش پیدا کرده اند.

پیشنهادها:

مقوله خرده فرهنگها معارض و یا انحرافی پدیده ای اجتماعی است که درک آن بدون تحلیل همه جانبه و نیز بدون تلقی آن به عنوان یکی از عناصر نهادی نظام اجتماعی مقدور نیست و نیاز به راهکارهای اجرایی مناسب به شرح زیر دارد که پیشنهاد می گردد.

- اصلاح روشهای برخورد در زمینه منکرات و امر به معروف، که چون یک مساله ای اعتقادی، فرهنگی و مستلزم یک دگرگونی ذهنی در سطح هنجارها و ارزشهاست.

- اصلاح و کارایی شیوه های رایج فرهنگ سازی و پرورش اخلاقی

- تسهیل ازدواج جوانان و حل مشکلات و موانع موجود

- کارا نمودن نظام آموزشی و پرورشی در جهت انتقال ارزشها و هنجارهای اصیل اجتماعی

- ایجاد جاذبه های هنری در بین تولیدات فرهنگی در عرصه هنر، سینما، رادیو، تلویزیون و ...

- ایجاد روابط فرهنگی مناسب در بین اقشار مختلف جامعه

- آموزش مستمر و مداوم توسط خانواده، مدرسه، رسانه ها و ... در رابطه با مفاسد و انحرافات و آثار زیانبار آنها

منابع:

- ۱- افروغ، عماد "خرده فرهنگ ها و وفاق اجتماعی" انتشارات دانشگاه تربیت مدرس، ۱۳۷۵.
- ۲- امین صارمی، نوذر "انحرافات اجتماعی و خرده فرهنگهای معارض" انتشارات دانشگاه علوم انتظامی، ۱۳۷۹.
- ۳- رابرتسون، یان "درآمدی بر جامعه" ترجمه حسین بهروان، انتشارات آستان قدس رضوی، ۱۳۷۲.
- ۴- ساروخانی، باقر "دائرة المعارف علوم اجتماعی" انتشارات کیهان، ۱۳۷۰.
- ۵- ستوده، هدایت ا... "مقدمه ای بر آسیب شناسی اجتماعی" انتشارات آوای نور، ۱۳۷۳.
- ۶- فرهنگی، علی اکبر " رسانه ها در جامعه اطلاعاتی امروز" مجله رسانه، سال دوم، شماره ۲ تابستان ۱۳۷۰.
- ۷- کوهن، اولوین استانفورد "نظریه های انقلاب" ترجمه علیرضا طیب، نشر قومس، ۱۳۶۹.
- ۸- محسنی، منوچهر "مقدمات جامعه شناسی" انتشارات بی جا، ۱۳۷۳.

